

Plejeplan for Galløkken

Forord

Bornholms Regionskommune ønsker med denne plejeplan at beskrive hvordan kommunen vil gennemføre plejeforanstaltninger på Galløkken der tjener til opnåelse af formålet med fredningen, der er deklareret på arealet 9. august 1967. Plejeplanen indeholder en beskrivelse af den naturtilstand, der ønskes opretholdt eller genskabt, og en beskrivelse af de foranstaltninger, der sigter mod opnåelse af fredningens formål.

Fredningen

Fredningen er fra 25. august 1967. Udsnit af fredningsteksten med relevans for plejeplanen er anført i kursiv nedenfor.

1. Alm. Bestemmelser for det uafspærrede område.

Den del af matr.nr. 320 a, der på vedhæftede plan er vist som uafspærret område, fredes, således at der ikke må ske ændringer i den nuværende tilstand, og således at der ved skovmæssig hugst tages hensyn til landskabelige værdier.

Almenheden skal som hidtil have ret til færdsel til fods og på cykel på området og til ophold og badning.

På det uafspærrede område forefindes et friluftsteater med tilhørende omklædningsbygning og bunkers, hvis funktion ikke må hindres af foranstående bestemmelser.

2. Bestemmelser vedrørende de afspærrede områder.

A Matr.nr. 320af, der skal benyttes i tilslutning til vandrerhjem, fredes, således, at der ikke må ske ændringer i den nuværende tilstand på arealet.

B. Campingpladsen, der skal benyttes som sådan i sommertiden, fredes, således at der ikke må ske ændringer i den nuværende tilstand på arealet.

Anden hegning og afspærring end den bestående, der skal sløres af den på stedet naturligt forekommende bevoksning.... må ikke finde sted.

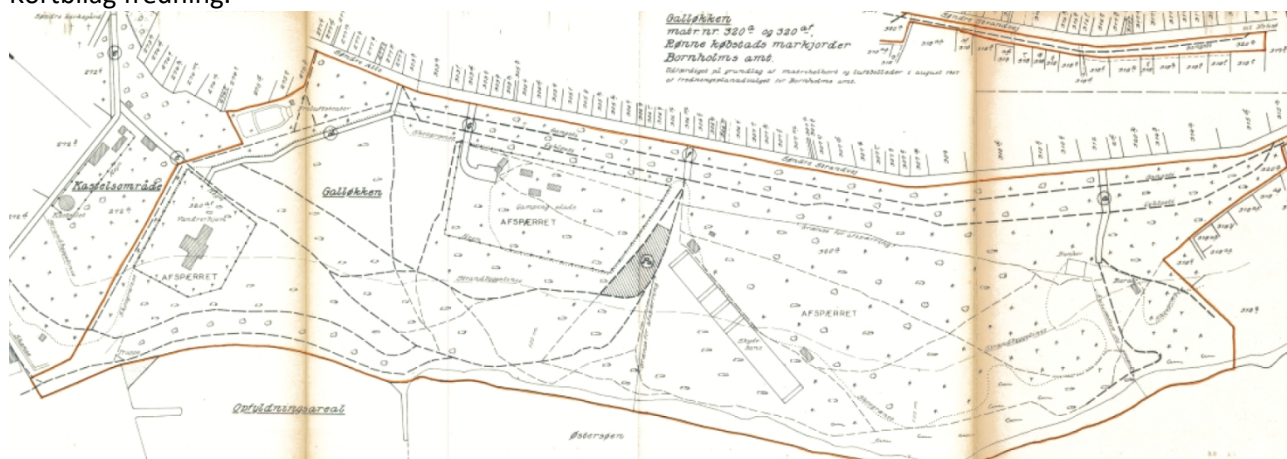
C. Skydeøvelsesterræn.

Det areal, militæret for tiden anvender som skydeøvelsesterræn, fredes, således at der ikke må ske ændringer i den nuværende tilstand, og således at der ved skovmæssig hugst tages hensyn til landskabelige værdier.

Det uafspærrede område og skydeøvelsesterræn er smeltet sammen til ét område efter at skydeaktiviteterne ophørte i 1970. Der skelnes således i plejeplanen ikke mellem det uafspærrede område og skydeøvelsesterrænet. Den gennemgående bestemmelse er, at der ikke må ske ændringer i den på fredningstidspunktet bestående tilstand.

På deklarationskortet der følger med fredningen er skovgrænsen indtegnet således, at man kan adskille arealer omfattet af skov fra de øvrige arealer. For skovarealerne gælder ifølge fredningen *at der ved skovmæssig hugst tages hensyn til landskabelige værdier.*

Kortbilag fredning.

Grænsen for fredningen er tegnet ind med orange streg. Skovgrænsen er tegnet ind med prikket linje.

Luftfoto 2024 hvor frednings- og skovgrænsen er indtegnet.

Fredningsgrænsen er tegnet ind med orange streg og skovgrænse med sort stiplede streg. Bemærk at høfderne til kystbeskyttelse er etableret efter fredningstidspunktet og de fremgår derfor ikke af fredningskortet.

Plejeplanens formål

Formålet med plejeplanen er at anviser hvordan de værdier der ligger til grund for fredningen bevarer.

Når der i fredningen formuleres, at der ikke må ske ændringer i den nuværende tilstand på arealet, der ligger klods op ad Rønne By, så har formålet sandsynligvis primært været at sikre området mod den byudvikling der sker omkring byen. På fredningstidspunktet rummede Galløkken store landskabelige, naturmæssige og rekreative værdier. Disse værdier søges med plejeplanen opretholdt og gerne forbedret.

Siden fredningen i 1967 er der sket tilgroning på de åbne arealer. Tilgroningen nåede sin største udbredelse i 2015. Plejeplanens indgreb på disse arealer arbejder for at Galløkken bliver mere åben og mindre

domineret af træer og buske. De steder hvor træer og buske kan være med til at underbygge de landskabelige, naturmæssige og rekreative værdier kan der dog godt være mere tilgroet end på fredningstidspunktet.

Siden istiden har langt de fleste plantearter vænnet sig til at gro under næringsfattige forhold. Hele det fredede område ligger på en jordbund der naturligt er næringsfattig. For at modvirke næringsberigelse fra tilgroning der har tendens til at skabe muld samt nedfald af kvælstof fra atmosfæren er det en fordel hvis plejeplanens indgreb bidrager til at der fjernes næringsstoffer fra arealet. Dette vil også forbedre områdets værdi for insekter som yngler i jorden da de er afhængige af jorden blotlægges.

Arealet på fredningstidspunktet 1967

Fredningen blev vedtaget i 1967. Det er mange år siden. Derfor er der i dette afsnit fundet materialer der kan belyse tilstanden i 1967 således at man kan kvalificere hvad der menes med fredningens omtale af "nuværende tilstand". Der tages udgangspunkt i en række luftfotos samt fotos fra området.

Luftfoto 1971

Det første luftfoto der vises er fra 1971, fire år efter fredningen blev vedtaget. Det er det luftfoto, af dem kommunen har til rådighed, der kommer tættest på fredningstidspunktet og derfor det luftfoto der mest præcist beskriver tilstanden på fredningstidspunktet.

Luftfoto 1971. De lyse områder er urter/græs eller sand og de lidt mørkere områder er buske, typisk gyvel eller lyng. De mørkeste områder er skov. Enkeltræer kan man se kaster skygger.

På luftfotoet fra 1971 ses at opfyldsarealet ved Rønne Havn er ved at blive etableret. Skibet nederst i billedets højre side er Evi Antona der gik på grund 9. november 1970. Skibet blev skåret i småstykker og fjernet. Høfderne langs Galløkken strand er ikke etableret endnu.

På luftfotoet ses at vegetationen fordeler sig på samme måde som på fredningskortet i forhold til hvor der er skov og åbne arealer. Det er da også forventeligt da der ikke kan ske de store ændringer på fire år. Der er et levende hegn langs skellet rundt om vandrehjemmet. I den yderste nordvestlige spids ud mod havnen og kanondalen er der åbent. På kystskrænten ved opfyldsarealet og op mod vandrehjemmet står buskene tæt, men der er ikke høje træer. Der er også en del lave buske på området syd for vandrehjemmet. Vegetationen på campingpladsen består af urter/græs og spredte solitære træer. De solitære træer på campingpladsen er tegnet med indenfor skovgrænsen på fredningskortet. Udbredelsen af campingpladsen ses tydelig i farven på jordoverfladen. Skydebanen, der blev nedlagt maj 1970, er tydelig i landskabet. I området mellem skydebane og campingplads er der ret åbent med et lille indslag af buske. Mellem skydebanen og kystskrænten er der områder med mange buske, men ingen høje træer. I den sydøstlige ende følger vegetationen skovgrænsen der er tegnet ind på fredningskortet. Helt mod sydøst kan man se den barak der er tegnet ind på fredningskortet. Kystskrænten er helt åben fra opfyldsarealet og mod sydøst. Skoven er ret åben. Der er flere steder hvor man kan se jordbunden mellem træerne. Udbredelsen af skoven på luftfotoet svarer til hvad der er tegnet ind på fredningskortet. Der er i den sydøstlige ende langs Strandvejen dog helt tomt for træer og man kan tydeligt se stierne langs Strandvejen og tilkørselsvejen til parkeringspladsen på Galløkken. Der må være foretaget en renafdrift relativt få år før luftfotoet blev taget, da man på luftfotoet fra 1954 (på næste side i plejeplanen) kan se at der er tæt skov på det samme areal. Langs med Sdr Alle og Strandvejen kan man se træerne i skovbæltet langs vejen. Skovbæltet fortsætter hele vejen langs kanten af fredningsområdet og går hen forbi vandrehjemmet. Træerne står dog mere spredt i 1971 end i 1954. Så der er altså blevet tyndet i træerne. Det kan ses at stinettet i 1971 er stort set sammenfaldende med det der findes i dag.

Luftfoto 1954 fra Danmarks Miljøportal. De helt lyse områder viser hvor der er sand eller græs/urter. De mørkere områder viser hvor der er buske og de mørkeste områder viser hvor der er træer.

På luftfotoet fra 1954 ses tydeligt at der er en tæt beplantning langs landevejen og op mod området hvor friluftsscenen er i dag samt mellem vandrehjemmet og kastelet. Skoven der på luftfotoet i 1971 er fældet ses i det nedre højre hjørne som tæt skov.

Skråfoto 1957 (Det Kongelige Arkiv). De lyse områder er sand. De lyse grå områder er græs/urter. De lidt mere mørke områder er buske (primært gyvel og lyng) og de mørkeste områder er træer.

Skråfotoet fra 1957 er medtaget da det skrå perspektiv fremhæver højdeforhold bedre end de lodrette luftfotos. På fotoet ses at vegetation på de dele af Galløkken, der ikke var skov på fredningstidspunktet, for langt hovedparten bestod af urter, halvgræsser, græs og dværgbuske (lyng, revling mv.) med indslag af ganske få buske og træer. Det er den vegetationstype man typisk kalder for hede eller overdrev. Langs kystskrænten er der en del lave buske der som hovedregel må være lyng. Der er dog sandsynligvis også gyvel samt tornblad som begge findes på Galløkken i dag. De udgør de mørkfarvede områder. De lyse områder rummer græs og halvgræsser som sandstar. Den nordlige del af området med de lyse områder blev brugt til eksercerplads og boldbane mv.

Skydebanen der ses i bunden af billedet er flere steder slidt så man kan se sandet og det samme gælder den store plads i den nordlige ende ved vandrehjemmet. Den store plads har været brugt til eksercerplads og fodboldbaner. Viking (Sportsklub) har opsat en mindesten på Galløkken til minde om at klubben startede sine aktiviteter her.

Langs med Strandvejen og Sdr Alle står der tre rækker træer langs det der er cykelsti og gangsti i dag. Den midterste træække fortsætter langs det der senere bliver til friluftsscenen og videre forbi vandrehjemmet. På luftfotoet kan man se at der er en ler- eller sandgrav hvor friluftsscenen er i dag. Man kan se at skoven særdeles åben. Hvor der nu er campingplads er træerne så få og små at det er i 1957 var på grænsen af hvad man vil kalde skov. Resten af skoven syd for skydebanen kan ikke ses på luftfotoet. Det kan ses at stinettet fra 1957 er stort set sammenfaldende med det der findes i dag.

Foto omkring 1955 (Rønne byarkiv, Mogens Rasmussen). Galløkken set mod vandrehjemmet.

På fotoet ses at området foran vandrehjemmet er åbent, men til venstre er der opvækst på vej op. I forgrunden ses en del gyvel. Måske er noget af det der ligner gyvel tornblad? Hvor der er urte- og græsvegetation er den meget lav.

Foto uden årstal (Rønne byarkiv). Parti langs kystskrænten set mod sydøst.

På fotoet ses at skydebanen stadig er aktiv så det er taget før 1971. Markeringsbøjen blev rejst når der skydes på banen. På billedet ses blanding mellem det lyse græs og halvgræs med indslag af det mørkere lyng og gyvel. Der ses enkelte solitære vindblæste træer.

Foto uden årstal (Rønne byarkiv). Parti langs kystskrænten set mod sydøst.

På fotoet ses også her, at der er rejst en advarselsbøje. Sandsynligvis stod fotografen stik vest for campingpladsen. Billedet kunne være fra midt i 1960'erne. Der ses begyndende tilgroning med buske og træer i området mellem kysten og skydebanen. Kystskrænten står næsten bar uden opvækst af vedplanter.

Foto 1958 (Rønne byarkiv). Den nordlige del af Galløkken set fra Sydhavnen.

På fotoet ses at kystskrænten fra vandrehjemmet hen til campingpladsen er tilgroet med vedplanter. Det er sandsynligvis et vindblæst krat af træer og buske. Det er den del af kystskrænten som på fredningstidspunktet ligger ud for opfyldsarealet. På fladen er der en stor teltlejr. Fladen er stort set uden opvækst af træer. Til højre i billedet er der en del buske ved teltpladsen og lidt buske hen mod vandrehjemmet. Buskene ved teltpladsen er ikke så høje at de skjuler teltene.

Åbning af korpselejren på Galløkken juli 1955 (foto Ole Bak, arkiv.dk). Billedet er sandsynligvis taget på kystsiden af skydebanen mod nordvest. I baggrunden ses vandrehjemmet i retning af det gule flag.

På fotoet ses en græs- og urtevegetation med indslag af enkelte træer og buske. I forgrunden ses noget der ligner gyvel. Kystskrænten ud mod det der bliver til opfyldningsarealet er dækket af et vindblæst krat. De store træer i baggrunden er skovbræmmen langs Kastellet. Bemærk at det flade område på kysten nedenfor skråningen delvist er eroderet væk efter billedet er taget.

Tilgroning efter 1967

Skråfoto 1991 (Kongelige Bibliotek). Campingplads og arealerne rundt om denne samt de to nordligste høfder.

På fotoet ses at kystskrænten ud for høfderne er stort set fri for træer og buske. På de åbne områder er der spredte buske og ganske få træer. Kystskrænten ved opfyldningsarealet er beklædt med træer. Der er et bælte af træer og buske rundt om campingpladsen.

Skråfoto 1991 (Kongelige Bibliotek). De syv sydligste hølfer. Menneskefyldt strand med badeliv.

På fotoet ses tunger af buskebevoksning spredt sig ned over kystskrånningen. Men det meste af kystskrånningen er præget af urte- og græsvegetation. De høje træer i baggrunden står på arealet stik syd for Strandvejen 112-114 bag hølfer nr. 6 og 7. Dette område ligger udenfor det fredede areal.

Tilgroningen når sin største udbredelse i 2015.

På de to figurer fra Marie Ogstrups bachelorprojekt "Galløkkens rekreative og beskyttede natur – forslag til rydning af vegetation" fra 2015 ses en analyse af vegetationsudviklingen fra 1967 til 2015.

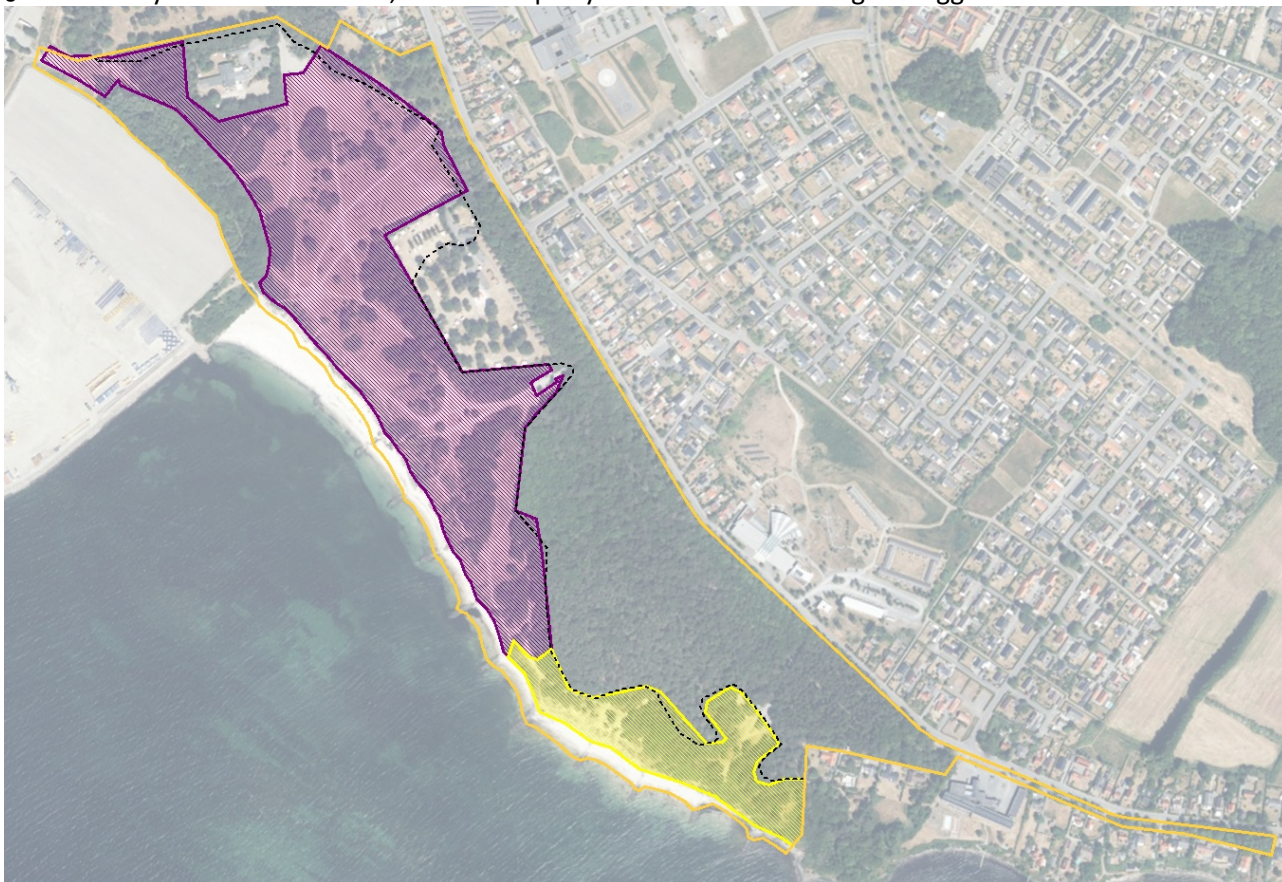
Det ses at i den nordvestlige ende ved vandrehjemmet og opfyldspladsen er der sket tilgroning. Langs hele skoven har den udvidet sig ud i det på fredningstidspunktet åbne område. Og omkring campingpladsen er der dannet en bræmme af krat.

Mørkegrøn: træer. Lysegrøn: buske. Hvid: urter/græs

Naturtilstanden på det fredede areal

Jordbunden består af flyvesand og danner derfor grundlag for en næringsfattig natur. Den næringsfattige sandjord ses flere steder hvor der er slid på jordbunden f.eks. hvor der er stier. Det giver gode forhold for jordlevende insekter. De åbne arealer er udpeget til hede og overdrev i henhold til naturbeskyttelseslovens § 3. Under flyvesandet er der ler, hvilket ses på kystskrænten hvor lerlagene kigger frem.

Fredningsgrænsen er tegnet ind med orange streg. Overdrev er tegnet ind med gul skravering. Hede er tegnet ind med lilla skravering. Skovgrænsen fra fredningstidspunktet er tegnet ind med sort stiptet streg.

Opret kobjælde (*Anemone pulsatilla* synonym *Pulsatilla vulgaris*)

Denne plante har en særlig rolle at spille på Galløkken. Opret kobjælde er sjælden i Danmark. Den er dog ikke klassificeret som truet på den danske rødliste. Forekomsten på Galløkken er den eneste registrerede på Bornholm. Allerede i 1924 var man klar over at planten var særlig og krævede beskyttelse. Den pr 6. marts 1924 vedtagne bekendtgørelse er stadig gældende. Den i bekendtgørelsen beskrevne lokalitet er den samme som man finder planten på i dag. Det er en lille koloni på knap 1100 individer. Så den er meget sårbar for påvirkninger.

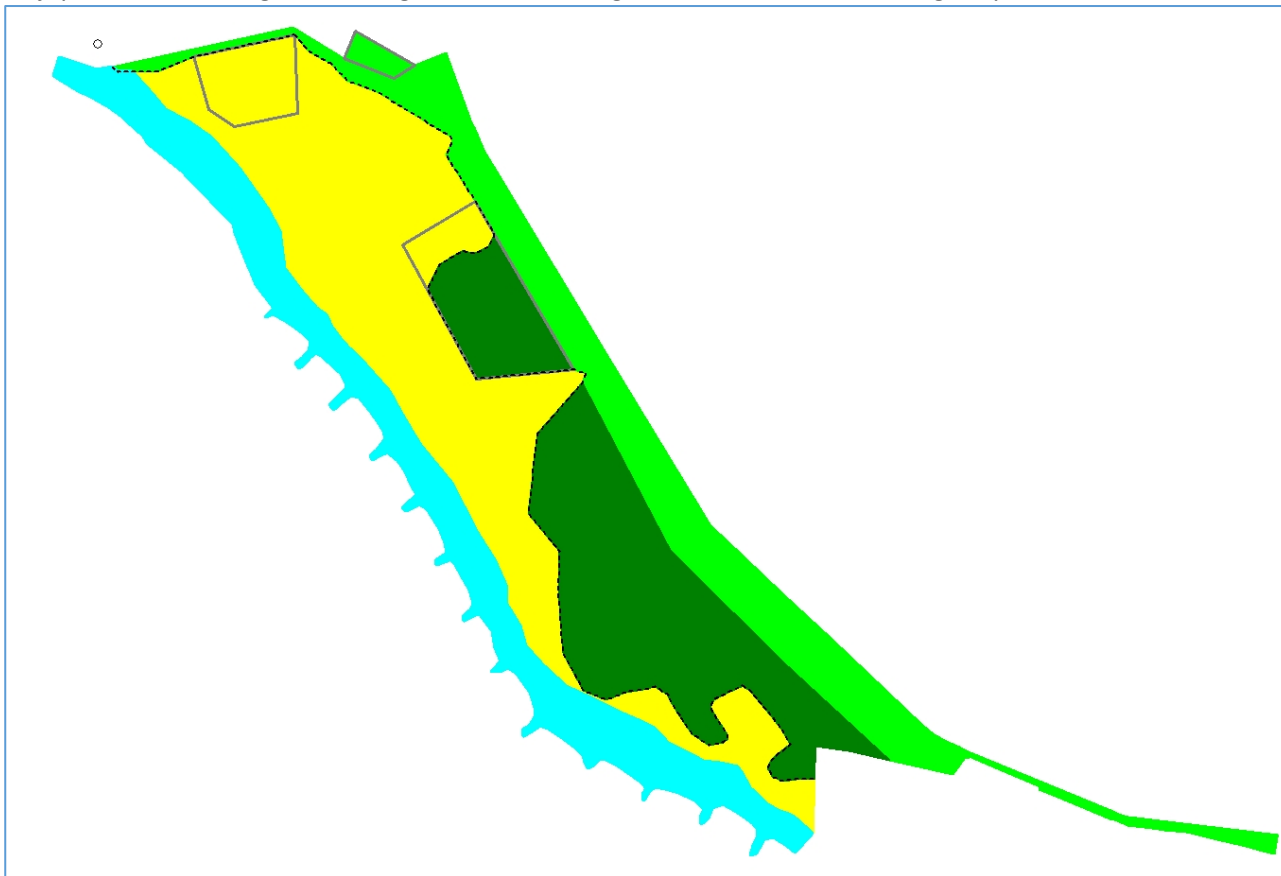
”Bekendtgørelse om Fredning af Planten Opret Kobjælde (*pulsatilla vulgaris*) paa Galløkken ved Rønne paa Bornholm.

Efter indstilling af Naturfredningsraadet bestemmer Justitsministeriet herved i Henhold til § 20 i Lov Nr. 245 af 8. maj 1917 om Naturfredning, at det herefter forbydes alle og enhver, hvem særlig Tilladelse af Justitsministeriet ikke er givet, paa et område paa Bornholm, der udgøres af en ret Vest for Skyttehuset paa Galløkken ved Rønne værende mod Havet grænsende Dalsænkning, der er afmærket ved hvidmalede, 50 cm over Jorden ragende Pæle, at afplukke, opgrave eller paa anden maade borttage Planten Opret Kobjælde (*Pulsatilla vulgaris*).

Overtrædelse af nærværende Bekendtgørelses Bestemmelser straffes i Overensstemmelse med § 26 i Lov om Naturfredning med Bøder fra 10-1000 Kr. Denne Bekendtgørelse træder straks i Kraft. Hvilket herved bringes til almindelig Kundskab. Justitsministeriet, den 6. marts 1924. Svenning Rytter.” (1000 kr i 1924 svarer til 33.143 kr i 2024. red).

Plejeplanens delområder

Plejeplanens anvisninger retter sig mod de forskellige delområder der er indtegnet på nedenstående kort.

Kystskrænt: lyseblå, slette: gul, skov: mørkegrøn, skovbælte: lysegrøn. Vandrehjem, friluftsscene og campingplads er markeret med grå streg.

Skoven

Skoven var på fredningstidspunktet en relativt åben skov. Skoven dyrkes ved naturnær skovdrift. De landskabelige hensyn varetages ved at der ikke udføres renafdrifter og ved at der ved skovhugsten skabes en glidende overgang mellem skoven og de åbne arealer. Skoven skal bestå af hjemmehørende plantearter, primært eg og skovfyr der er lystræarter og giver et mere åbent kronetag. Dog skal der tages hensyn til at der var en del østrigsk fyr på fredningstidspunktet og at der fortsat gerne må være østrigsk fyr i skoven.

Grøn streg markerer delområdet skoven. Campingpladsen er markeret med grå streg.

Skovbæltet

I skovbæltet skal det søges at opretholde store og markante træer. Forekomsten af store træer sikres ved genplantning eller ved at nye træer vokser op fra underskoven. De karakteristiske østrigsk fyr der står i skovbæltet skal bevares så lang tid det er muligt.

Friluftsscenen inklusiv skråningerne op til bebyggelsen på Søndre Alle holdes åben. Der må gerne stå enkelte store træer.

Fra Friluftsscenen til og med campingpladsen skal der langs Søndre Alle og Strandvejen være noget undervækst for at skabe visuel afskærmning til huse og biltrafikken på asfaltvejen når man færdes på Galløkken og campingpladsen.

Lysegrøn streg markerer delområdet skovbæltet. Vandrehjem, Friluftsscene og campingplads er markeret med grå streg.

Det åbne areal – sletten

Arealet holdes som hovedregel åbent med enkelte krat og solitære træer og buske. For at man som gæst på Galløkken ikke skal føle at man går tur på et helt åbent areal når man går på sletten kan der efterlades krat samt solitære træer og buske på den ellers åbne slette. Velplaceret og spredt bevoksning er her en fordel landskabeligt da den kan gøre gåturen mere afvekslende.

Gul streg markerer delområdet sletten. Stiplet gul streg markerer underområder.

Underområde NV. I den nordvestlige ende langs opfyldsarealet og hen mod vandrehjemmet må tætheden af skov og krat være højere end normalt. Skoven og krattet mindsker havnens visuelle påvirkning. I den yderste tip af det fredede areal fastholdes et helt åbent areal, hvor der er et udsigtspunkt.

Underområde C. Campingpladsen var heget på fredningstidspunktet. Fredningen fastslår at den på fredningstidspunktet bestående hegning skal sløres af den på stedet naturligt forekommende bevoksning. Omkring campingpladsen fastholdes derfor en skovbræmme. Mod vest og syd fastholdes en bræmme på 20-40 meter. Mod nord en bræmme på op til 10 m. Mod øst grænser campingpladsen op til skovbæltet.

Underområde OK. I området med opret kobjælde skal plejen f.eks. ved høslæt søge at forbedre vilkårene for den eksisterende bestand samt søge at øge plantens udbredelse på det fredede areal.

Underområde SØ. I den sydøstlige ende er arealet fortsat mere tilgroet end i 1967. Her skal mængden af træer og buske mindskes de kommende år. Og den mere åbne tilstand skal derefter fastholdes.

Kystskrænten

I den nordvestlige ende langs opfyldsarealet bibeholdes den eksisterende skov der er groet op siden fredningen. Væltede træer får som udgangspunkt lov at blive liggende. Skoven mindsker den visuelle påvirkning fra havnen på Galløkken. I den yderste tip af det fredede areal op mod Skansevej fastholdes et helt åbent areal så der er udsigt oppe fra toppen af kystskrænten. Skoven hænger sammen med kratområdet ved vandrehjemmet der er omtalt som underområde NV under delområde Sletten.

Kystskrænten langs stranden med høfderne holdes overvejende åben og nogenlunde fri for træer og buske således, at man kan se skrænten, der er udpeget til værdifuldt geologisk område.

Lyseblå streg markerer delområdet Kystskrænten. Stiplet blå markerer det område hvor den eksisterende skov bibeholdes. Stiplet gul markerer to underområder, NV og C, på delområde Sletten hvor tætheden af skov og krat må være højere end normalt. Underområde NV ligger som nabo til kystskrænten.

Stier og publikumsfaciliteter

Galløkken bliver brugt flittigt af publikum. Der er mange stier der går ud over området på kryds og tværs. Næsten alle stier som findes i dag ses også på luftfotoet fra 1971 med stort set de samme forløb. Der er fire trapper som går ned ad kystskrænten. Der er placeret en del bænke på det fredede areal. Der er tre parkeringspladser. Det tilstræbes at omfanget af publikumsfaciliteter fastholdes på nogenlunde samme niveau i fremtiden.

Trampestier er markeret med tynd sort streg, større stier med tyk sort streg, de tre parkeringspladser med tyk sort streg og skravering, de fire trapper med sort streg med tværstriber.